

Стратегічні напрями забезпечення сталого розвитку

к.е.н, доцент Журавка О.С., студент Гурин М. В.
Сумський державний університет

В сучасних умовах ринкової економіки особливої актуальності набуває проблема забезпечення сталого розвитку соціально-економічних показників. Історичний досвід доводить, що лише за умови вдалого балансування між державним регулюванням та лібералізацією макроекономічних процесів можливим є досягнення сталого розвитку у довгостроковій перспективі.

Забезпечення сталого розвитку є важливим не тільки в межах конкретної держави, а і у міжнародному масштабі. Це пов'язано з поширенням економічних інтеграційних процесів та глобалізацією сучасного світового господарства. Тому вирішення вищезазначеної проблеми є складовою порядку денного міжнародних організацій. Так, у вересні 2015 року резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй № 70/1 були проголошені 17 глобальних цілей сталого розвитку та 169 завдань спрямованих на їх виконання. Фундаментальними напрямками сталого розвитку при формуванні глобальних цілей є:

- люди – боротьба з бідністю та голодом, захист людської рівності та гідності;
- планета – запобігання деградації планети, шляхом раціонального використання ресурсів та здійснення заходів для протидії негативним кліматичним процесам;
- добробут – створення умов для забезпечення продовження економічного, соціального та технічного прогресу у гармонії з природою;
- мир – формування мирного, справедливого, вільного від соціальних бар'єрів та насильства суспільства;
- партнерство – залучення світової спільноти для сталого розвитку та направлення зусиль на найбільш вразливі верстви населення (Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй, 2018).

Цілі сталого розвитку є логічним продовженням положень, зазначених у Декларації тисячоліття Організації Об'єднаних Націй, які дозволили досягти значного прогресу у забезпеченні сталого розвитку у світовому масштабі (Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй, 2018).

Слід відзначити взаємозв'язок цілей сталого розвитку. Вирішення будь-якої з цілей потребує прогресу в інших напрямках. Тому перешкодою для сталого розвитку усіх сфер є високий рівень бідності населення, посилення нерівності між різними групами громадян всередині країни та між ними, наявність диспропорцій розподілу можливостей та багатств. Глобальні

загрози психічному та фізичному здоров'ю людей, зокрема у формі пандемій, загострення воєнних конфліктів, тероризм та супутні гуманітарні кризи можуть перекреслити багаторічні досягнення у сфері сталого розвитку (Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй, 2018).

Кожного року посилюються екологічні проблеми: зростання середньої температури у світі, підвищення рівня води у світовому океані, засухи, виснаження ґрунту, дефіцит якісної питної води. Зміни клімату створюють проблеми на шляху до сталого розвитку.

Сформовані Організацією Об'єднаних Націй цілі сталого розвитку спрямовані на вирішення глобальних проблем, проте на регіональному рівні їх пріоритетність може відрізнятися, відповідно до особливостей макроекономічних процесів конкретної держави.

Україна, як країна-член Організації Об'єднаних Націй, доєдналася до впровадження цілей сталого розвитку. Для встановлення національних завдань у даному напрямку було започатковано процес адаптації глобальних цілей: кожна з них була розглянута з урахуванням специфіки вітчизняного розвитку. За результатами було розроблено національну систему цілей сталого розвитку, що містить 86 завдань та 172 показники для їх моніторингу, спрямованих на забезпечення соціальної справедливості, економічного зростання та раціонального природокористування. Загалом на їх реалізацію спрямовано 1052 завдання та 3465 заходів, закріплених у 1045 нормативно-правових актах Уряду (Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017; Кабінет Міністрів України, 2021)

Аналізуючи основні чинні нормативно-правові акти у сфері сталого розвитку України, зокрема Стратегію сталого розвитку “Україна-2020”, схвалену Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5, можна визначити наступні проблеми:

- незважаючи на підтримку органів влади адаптованих до контексту України глобальних цілей сталого розвитку та прийняття низки документів, спрямованих на розвиток даного напрямку діяльності, наразі не сформовано чіткої концепції щодо використання інструментів державного регулювання для досягнення закріплених цілей і завдань;

- переважна більшість заходів, зазначених у нормативно-правових актах сфери сталого розвитку, має загально-рекомендаційний характер;

- заплановані заходи органів виконавчої влади у напрямку забезпечення сталого розвитку зводяться до дублювання прямих функціональних завдань таких органів (Воронцов & Бурбела, 2020).

Результатом наявності таких проблем є невиконання більшості стратегічних індикаторів реалізації Стратегії сталого розвитку “Україна-2020”, зокрема для таких реформ, що визначені першочерговими. Наприклад: недосягнення планових значень за показниками індексу сприйняття корупції,

рівня довіри громадян до суду, правоохоронних органів, валового внутрішнього продукту у розрахунку на одну особу, рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business, прямих іноземних інвестицій, середньої тривалості життя та інших. Проте слід відзначити позитивну динаміку характерну для стратегічних індикаторів, зокрема вищезгаданих.

Отже, важливими для реалізації цілей сталого розвитку є впровадження ефективної системи стратегічного прогнозування та планування, з урахуванням наявних ресурсів, а також створення інститутів, механізмів та інструментів для реалізації стратегічних документів. Фундаментальною передумовою вдалої реалізації стратегічних напрямів сталого розвитку є активна участь громадянського суспільства у досягненні глобальних цілей. Тому необхідним є сприяння органами влади розвитку недержавних організацій, асоціацій, аналітичних центрів, що працюють у сфері впровадження цілей сталого розвитку (Максюта, 2017)

Досягнення довгострокових стратегічних планів, що спрямовані на реалізацію глобальних цілей, є неможливим без постійного громадського та експертного моніторингу. Тому виникає необхідність у систематизованих, доступних і прозорих статистичних даних, що регулярно надаються системою звітування відповідальними за впровадження цілей сталого розвитку органами виконавчої влади.

Список літератури

1. Воронцов, С. Б., Бурбела, Т. М. (2020). Сучасний стан та проблеми формування підходів до забезпечення сталого розвитку України. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-07/suchasnyi-stan-zabezbecchennya-stalogo-rosvytku-ukrainy.pdf>
2. Кабінет Міністрів України. (2021). Цілі сталого розвитку та Україна. <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>
3. Максюта, А. А., (2017). Аналіз державних стратегічних документів щодо врахування адаптованих для України Цілей Сталого Розвитку до 2030 року. Київ: інститут суспільно-економічних досліджень. http://iser.org.ua/uploads/files/ISED_Report-UKR_Web_Final.pdf
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (2017). Національна доповідь “Цілі сталого розвитку: Україна”. http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf
5. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. (2018). Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>